

Respect pentru oameni și cărți

IOAN SLAVICI

Dicționar Căpătainele Națiunile a României
CUPRINS
SVATIC IOVA
Moara cu Noroc Popa Tanda; Gheorghe Taichii / Ioan Slavici -
jurnal critice de Teatru Pricop - București : Cartex 2000, 2012
ISBN 978-973-108-300-8

MOARA CU NOROC

POPA TANDA

BUDULEA TAICHII

Dosar critic Ieri și nouăzi
de Lucian Pricop

lumină conudență și înțelepciune și să ne conștientizăm

- * Telefax: 021/333.41.30; 021/333.00.36
- * Tel: 0242.068.808; 023.821.143
- * www.editioncartex.ro
- * e-mail: cartex@editioncartex.ro
- * O.P.A. CP 184, București

EDITURA CARTEX 2000
București

Coperta: Mădălina Pricop

Tehnoredactare computerizată: Ecaterina Pîslă

Respect pentru oameni și cărți

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SLAVICI, IOAN

Moara cu noroc; Popa Tanda ; Budulea Taichii / Ioan Slavici. – dosar critic de Lucian Pricop – București : Cartex 2000, 2017

ISBN 978-973-104-709-6

I. Pricop, Lucian

821.135.1-32

Textele ediției de față sunt reproduse după:

Ioan Slavici. Moara cu noroc,

Editura Ion Creangă, București, 1987.

Modificările față de ediția menționată se referă la normele ortografice ale Academiei Române, în vigoare la această dată.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

EDITURĂ CARTEX 2000

București

CUPRINS

Prefață.....	7
Fișă de portofoliu.....	22
Referințe critice.....	24
Moara cu noroc.....	27
Popa Tanda.....	129
Budulea Taichii	146

De altfel, Eminescu vede în volumul "Noile măști populare" o carte de restituire a unor elemente preexistente din viața popului, accentuând cea mai importantă dimensiune a prozelor slaviciene, privită ontologic. Se resursează, astfel, o connotare etnic-baladică autohtonă, perceptibilă în abordarea aspectelor steniale ale vieții. De la această scară de percepere a realului se aduce impactul paratipurii slaviciene și asupra situaților conflictuale, tipologilor umane și problemelor etern-valabile, universale. În epocii actuale înscrise în Slavici se face locul în acensul unei reciprocități, folosindu-se, uneori, mijloace sincrone.

Opera slaviciană abordează probleme morale, dovedind o lăuntrică cunoaștere a etosului românesc, dar și a marilor modele etice și morale scrise de literatura universală.

Eticul reprezintă, la Slavici, o grilă de interpretare a lumii, fiind o formă de credință pentru un grup. El este constitutiv pentru identitatea unui grup, apărând ca un important factor de organizare

MOARA CU NOROC

— Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeи tale te face fericit. Dar voi să faceți după cum [vă] trage inima și Dumnezeu să vă ajute și să vă acopte cu aripa bunățăilor sale. Eu sunt acum bătrână, și fiindcă am avut și am atât de multe bucurii în viață, nu înțeleg nemulțumirile celor tineri și mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrânețe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi și să dau la sfărșitul vietii mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică. Voi știți, voi faceți: de mine să nu ascultați. Mi-e greu să-mi părăsesc coliba în care mi-am petrecut viața și mi-am crescut copiii și mă cuprinde un fel de spaimă când mă gândesc să rămân singură într-însa: de aceea, poate că mai ales de aceea, Ana îmi pare prea Tânără, prea așezată, oarecum prea blândă la fire, și-mi vine să râd când mi-o închipuiesc ca cărciumărită.

— Vorbă scurtă — răspunse Ghiță — să rămânem aici, să cărpesc și mai departe cizmele oamenilor, care umblă toată săptămâna în opinci ori desculți, iară dacă dumineca e noroi, își duc cizmele în mână până la biserică, și să ne punem pe prispa casei la soare, privind eu la Ana, Ana la mine, amândoi la copilaș, iară d-ța la tustrei. Iacă linistea colbei.

— Nu zic, grăi soacra aşezată. Eu zic numai ce zic eu, vă spun, numai aşa, gândurile mele, iară voi faceți după gândul vostru și știți prea bine că, dacă voi vă duceți la moară, nici

vorbă nu poate fi ca eu să rămân aici ori să mă duc în altă parte: dacă vă hotărăți să mergeți, mă duc și eu cu voi și mă duc cu toată inima, cu tot sufletul, cu toată dragostea mamei care încearcă norocul copilului ieșit în lume. Dar nu cereți ca eu să hotărasc pentru voi.

— Atunci să nu mai pierdem vorba degeaba: mă duc să vorbesc cu arândașul și de la Sf. Gheorghe cărciuma de la Moara cu noroc e a noastră.

— În ceas bun să fie zis, grăi bătrâna, și gând bun să ne dea Dumnezeu în tot ceasul!

II

De la Ineu drumul de țară o ia printre păduri și peste țarine, lăsând la dreapta și la stânga satele așezate prin colțurile văilor. Timp de un ceas și jumătate drumul e bun; vine apoi un pripor, pe care îl urci, și după ce ai coborât iar la vale, trebuie să faci popas, să adapi calul ori vita din jug și să le mai lași timp de răsuflare, fiindcă drumul a fost cam greu, iară mai departe locurile sunt rele.

Aici în vale e Moara cu noroc.

Ori din care parte ar veni, drumețul se bucură când o zărește din culmea dealului pleșuv, căci, venind despre locurile rele, ea îl veselește că a scăpat norocos, iară mergând spre ele, la moară poate să găsească ori să aștepte alți drumeți, ca să nu plece singur mai departe.

Și fiindcă aici se opresc toți drumeții, încetul cu încetul să facă bătătură înaintea morii, și oarecum pe nesimțite moara a încetat a mai măcina și s-a prefăcut în cărciumă și loc de adă-post pentru tot drumețul obosit și mai ales pentru acela pe care noaptea-l apucă pe drum. În cele din urmă, arândașul a zidit cărciumă la un loc mai potrivit, depărtare de câteva sute de pași de la râuleț, iară moara a rămas părăsită, cu lopețile rupte și cu acoperământul ciuruit de vremurile ce trecuseră peste dânsul.

Cinci cruci stau înaintea morii, două de piatră și trei altele cioplite din lemn de stejar, împodobite cu țircălamul și vopsite cu icoane sfinte; toate aceste sunt semne care-l vestesc pe

drumeț că aici locul e binecuvântat, deoarece acolo unde vezi o cruce de aceste aflat un om o bucurie ori a scăpat altul de o pri-mejdie.

Dar binecuvântat era locul acesta mai ales de când veniseră cărciumarul cel nou cu nevasta lui Tânără și cu soacră-sa cea bătrâna, căci ei nu îl primeau pe drumeț ca pe un străin venit din lume, ci ca pe un prieten așteptat de multă vreme la casa lor. Abia trecuseră doar câteva luni după Sf. Gheorghe, și drumeții mai umblați nu mai ziceau că o să facă popas la Moara cu noroc, ci că se vor opri la Ghiță, și toată lumea știa cine e Ghiță și unde e Ghiță, iar acolo în vale, între pripor și locurile cele rele, nu mai era Moara cu noroc, ci cărciuma lui Ghiță.

Iară pentru Ghiță cărciuma era cu noroc.

Patru zile pe săptămână, de marți seara până sâmbătă, era mereu plină, și toți se opreau la cărciuma lui Ghiță, și toți luau câte ceva, și toți plăteau cinstiț.

Sâmbătă de cu seară locul se deserta și Ghiță, ajungând să mai răsuflă, se punea cu Ana și cu bătrâna să numere banii, și atunci el privea la Ana, Ana privea la el, amândoi priveau la cei doi copilași, căci doi erau acum, iară bătrâna privea la cățeșpa-tru și se simțea întinerită, căci avea un ginere harnic, o fată norocoasă, doi nepoței sprinteni, iară sporul era dat de la Dumnezeu, dintr-un căștig făcut cu bine.

Duminecă dimineața Ghiță punea calul la teleagă și bătrâna se ducea la biserică, fiindcă bătrânul, fie ierat, fusese cojocar și cântăreț de strană, și aşa, mergând la biserică, ea se ducea parcă să-l vază pe el.

Când bătrâna pleca la biserică, toate trebuiau să fie puse bine la cale, căci altfel ea o dată cu capul nu ar fi plecat. Încă sâmbătă după-amiazăzi sluga trebuia să rânească grajdul, curtea și locul de dinaintea cărciumei, în vreme ce bătrâna și Ana găteau cărciuma pentru ziua de duminecă. Duminecă în zori bătrâna premenea copiii, se gătea de sărbătoare, mai dădea o raită prin prejur, ca să vază dacă în adevară toate sunt bine, apoi se urca în teleagă.

Ana și Ghiță îi sărutau mâna, ea mai săruta o dată copilașii, apoi zicea: „Gând bun să ne dea Dumnezeu!“, își făcea cruce și dădea semn de plecare.

Dar ea pleca totdauna cu inima grea, căci trebuia să plece singură și să-i lase pe dânsii singuri în pustietatea aceea de căr-ciună.

Dacă aruncai privirea împrejur, la dreapta și la stânga, vedeaï drumul de țară șerpuind spre culme, iară la vale, de-a lungul râ-ulețului, cât străbate ochiul, până la câmpia nesfărșiță, afară de cătiva arini ce stăteau grămadă din jos pe podul de piatră, nu ză-reai decât iarbă și mărăcini. La deal valea se strâmtează din ce în ce mai mult; dar aici vederile sunt multe și deosebite: de-a lungul râulețului se întind două șiruri de sălcii și de răchite, care se îndeasă mereu, până ce se pierd în crângul din fundul văii; pe culmea dealului de la stânga, despre Ineu, se ivește pe ici, pe colo marginea unei păduri de stejari, iar pe dealul de la dreapta stau răzlețe rămășițele încă nestârpite ale unei alte păduri, cioa-te, rădăcini ieșite din pământ și, tocmai sus la culme, un trunchi înalt, pe jumătate ars, cu crengile uscate, loc de popas pentru corbii ce se lasă croncănid de la deal înspre câmpie; fundul văii, în sfârșit, se întunecă și din dosul crângului depărtat ieșe turnul țuguiat al bisericii din Fundureni, învelit cu tinichea, dară pierdut oarecum în umbra dealurilor acoperite cu păduri posomorâte, ce se ridică și se îngrămadesc unul peste altul, până la muntele Bihorului, de pe ale cărui culmi troienite se râsfrâng razele soarelui de dimineață.

Rămânând singur cu Ana și cu copiii, Ghiță privește împrejurul său, se bucură de frumusețea locului și inima îi râde când Ana cea înțeleaptă și așezată deodată își pierde cumpătul și se aruncă râsfățată asupra lui, căci Ana era Tânără și frumoasă, Ana era fragedă și subțirică, Ana era sprintenă și mlădioasă, iară el însuși, înalt și spătos, o purta ca pe o pană subțirică.

Numai căteodată, când în timp de noapte vântul zgâlția moara părăsită, locul îi părea lui Ghiță străin și pustios, și atunci el pipăia prin întuneric, ca să vadă dacă Ana, care dormea ca un copil îmbăiat lângă dânsul, nu cumva s-a descoperit prin somn, și s-o acopere iar.

III

Cât țin luncile, ele sunt pline de turme de porci, iară unde sunt multe turme, trebuie să fie și mulți păstori. Dar și porcarii sunt oameni, ba, între mulți, sunt oameni de tot felul, și de rînd, și de mâna a doua, ba chiar și oameni de frunte.

O turmă nu poate să fie prea mare, și aşa, unde sunt mii și mii de porci, trebuie să fie sute de turme, și fiecare turmă are câte un păstor, și fiecare păstor e ajutat de către doi-trei băieți, boitarii, adeseori și mai mulți, dacă turma e mare. E dar pe lunci un întreg neam de porcarii, oameni care s-au trezit în pădure la turma de grăsunii, ai căror părinti, buni și străbuni tot păstori au fost, oameni care au obiceiurile lor și limba lor păstorească, pe care numai ei o înțeleg.

Și fiindcă nu-i neguțătorie fără de pagubă, iară păstori sunt oameni săraci, trebuie să fie cineva care să răspundă de paguba care se face în turmă: acest cineva este „sămădăul“, porcar și el, dar om cu stare, care poate să plătească grăsunii pierduți ori pe cei furați. De aceea sămădăul nu e numai om cu stare, ci mai ales om aspru și neîndurat, care umblă mereu călare de la turmă la turmă, care știe toate înfundăturile, care cunoaște pe toți oamenii buni și mai ales pe cei răi, de care tremură toată lunca și care știe să afle urechea grăsunului pripăsit chiar și din oala cu varză.

Și dacă lumea zicea că locurile de lângă Moara cu noroc sunt rele, n-ai fi avut decât să-l întrebi pe vreunul dintre sămădăi și el ți-ar fi putut spune pentru ce nu sunt bune și cine le primejd-iește; dar sămădăul e, mai presus de toate, om tacut, și dacă îl întrebi asemenea lucruri, el răspunde: „Nu știu, n-am văzut, am atâtea și atâtea turme în răspunderea mea și nu mă pot strica cu oamenii“. El știe ce știe, numai pentru nevoile lui.

Veneau căteodată pe la cărciuma lui Ghiță și porcari, niște oameni îndeobște înalți și bine făcuți, cu cămașa neagră și cu părul strălucitor de untura cea multă și căzut în plete lungi și ră-sucite asupra grumajilor goi: oameni erau și ei, chiar oameni cin-stiți, care mânâncă, beau și plătesc.